

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A nőkkel szembeni erőszak elleni küzdelem eszköztárából:
a távoltartás hazai szabályozása**

Szerző: dr. Fekete Gábor

Pécs, 2016. június 30.

I. Bevezetés

A női egyenjogúsági küzdelem egyik sarokpontja, a diszkrimináció fokmérője, hogy a társadalom miként ítéli meg a nőkkel szembeni erőszakot. A rosszul rögzült nemi szerepfelfogást igazolja az a tény, hogy a társadalom korábban elfogadóbbnak mutatkozott a nőkkel szembeni, különösen a családon belüli erőszak tekintetében. Jó példa erre, hogy a magyar büntetőjog 1997-ig(!) nem ismerte a házassági életközösségben elkövetett szexuális deliktumokat¹.

A dolgozat a nemzetközi hatásokra való rövid utalás mellett mutatja be, hogy miként tagozódott be egy idegen test - egyes álláspont szerint a magyar jogrendszert megerősítő jogintézmény - a magyar jogrendbe, amely hatékony eszköznek mutatkozik a nőkkel szembeni erőszakos cselekmények elleni fellépésre, egyúttal eszköze a társadalmi gondolkodás megváltoztatásának.

II. Az első nekifutás

Az Országgyűlés 2003. április 14-én fogadta el a 45/2003. (IV. 16.) OGY határozatot, amelynek tárgya a családon belüli erőszak megelőzésére és hatékony kezelésére irányuló nemzeti stratégia kialakítása volt. Továbbá a 115/2003. (X. 28.) OGY határozat önálló fejezetben szólt a családon belül rejtőzködő erőszakról, a vonatkozó statisztikai adatok tükrében nézett szembe a családi erőszak jelenségével és törvényalkotási feladatként jelölte meg a 72 órás és hosszabb tartamú távoltartás alkalmazási feltételeinek kialakítását.² Mindezek alapján a Kormány 2004. április 16-án nyújtotta be a családon belüli erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló T/9837. számú törvényjavaslatot. A törvényjavaslat egységesen szabályozta volna a közigazgatási határozatban elrendelhető ideiglenes távoltartás, valamint a polgári peres és a büntető eljárásban alkalmazható távoltartási határozat intézményét. A törvényjavaslat tárgyalása a részletes vitáig jutott el.³

A törvényjavaslattal kapcsolatosan Morvai Krisztina büntetőjogász sikerként értékelte önmagában azt,

---

¹A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 1997. szeptember 14-ig hatályos 197.§, valamint 198. § rendelkezései szerint az erőszakos közöszlés, valamint a szemérem elleni erőszak kizárólag házassági életközösségen kívül való elkövetés esetén volt büntetendő, továbbá, a törvény korlátlanul enyhítés lehetőségét tette lehetővé abban az esetben, ha a tettes és a sértett az elsőfokú ítélet meghozataláig házasságot kötött.

²Tamási Erzsébet - Bolyky Orsolya - A távoltartás gyakorlati alkalmazásának körülményei in. Iustum Aequum Salutare X. 2014.4. 52. old.

³A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény általános indokolása

hogy elkészült a törvénytervezet,⁴ ugyanakkor utalt arra, hogy a benne foglalt rendelkezések hatékony, gyakorlati alkalmazásához elengedhetetlenül szükséges a hivatkozott országgyűlési határozatban előírt intézkedések végrehajtása úgy, mint a résztvevő szervek felkészítése, áldozatvédelmi centrumok és krízisközpontok kiépítése és a tényleges soronkívüliség bevezetése.⁵ Szintén az intézkedések komplexitása hiányát róta fel több civil szervezet⁶ is a törvénytervezet általános vitáján, álláspontjuk szerint az országgyűlés szándékosan szabotálta a 45/2003. (IV. 16.) országgyűlési határozat által előírt feladatokat, hiszen az abban meghatározott 11 feladatból, mindössze egyet, a távoltartás intézményi rendszerének kidolgozását végezte el. Más felszólalók a szabályozás szükségességét is vitatták. Ranschburg Jenő pszichológus és Hernádi Miklós szociológus szerint a probléma kezelése nem állami, hanem társadalmi feladat, utóbbi kifejezetten családi feladatként határozta meg, álláspontja szerint az állami beavatkozás a családon belüli öngyógyító folyamatok működését akadályozza és a családok számának csökkenését eredményezi. Harrach Péter országgyűlési képviselő szintén a családi közösség probléma megoldó szerepét hangsúlyozta, álláspontja szerint a távoltartás intézménye a családtagokat egymás ellen fordítja, utalt továbbá arra, hogy az intézmény a magyar jogrendszert megerősítő jogintézmény, a kitűzött célja elérésére alkalmatlan, helyette a családi közösségek megerősítésére kell törekednie az államnak⁷.

A törvényjavaslatot a Kormány 2004. szeptember 6-án átdolgozásra visszavonta.

A leírtak alapján megállapítható, hogy a távoltartás intézménye, mint új jogintézmény bevezetése a magyar jogrendszerbe korántsem indult zökkenőmentesen. Létrejöttét nehezítette az a körülmény is, hogy a jogintézmény megalkotásával az állam különösen érzékeny területre, a személyek legbelsőbb, családi viszonyaiba avatkozik be. Továbbá az sem volt egyértelmű, hogy az ilyen való állami szerepvállalás szükséges-e, hol van a határ ahonnan az, ami otthon vagy a családban történik már túlmutat a magánügyön és közügyvé válna külső beavatkozást igényel.

---

⁴ Morvai Krisztina: A családon belüli erőszakkal szembeni határozott állami fellépésért. <http://www.fundamentum.hu/sites/default/files/04-3-13.pdf> (2016. 12.12.)

⁵Sümei Noémi: Anyád is szürcsöl (Heti Válasz IV. évfolyam 17. szám 2004.04.22.)

⁶Habeas Corpus Munkacsoport, a Magyar Női Érdekérvényesítő Szövetség, a Női és Gyermejjogi Kutató és Oktató Központ, Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (NANE) az országgyűlés 2004.04.27-i 145. ülésén a törvényjavaslat általános vitáján tett felszólalás

⁷Az országgyűlés 2004.04.27-i 145. ülésén a törvényjavaslat általános vitáján tett felszólalás

III. Nemzetközi hatások

A jogi globalizációval nemzetközi szervezetek jöttek létre, melyek égisze alatt, különösen az ENSZ szerepvállalásával nemzetközi szerződések és egyezmények tömege jelent meg és formálta a jogi gondolkodást. A 20. század közepétől kibontakozó jogi világban mind a nők elleni, mind a családon belüli erőszak elleni fellépés megfogalmazást nyert. A diszkrimináció tilalom általános megfogalmazása mellett az ENSZ Közgyűlés által 1979. december 18-án elfogadott, a Nőkkel szembeni megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló egyezmény, más nevén CEDAW egyezmény és annak égisze alatt 1982-ben létrejött CEDAW Bizottságnak kiemelkedő jelentősége van. A nemzetközi szerződésben részes tagállamok az egyezményben foglaltak teljesítésén túl vállalták, hogy négyévente jelentéssel számolnak be az egyezményben írtak nemzeti végrehajtásáról⁸, melyet a CEDAW Bizottság specifikus ország ajánlásokban értékel. Az egyezmény ugyan explicit nem fogalmazza meg a nőkkel szembeni erőszak tilalmát, az ellene való fellépés intézmény rendszerét, ugyanakkor az egyezményből levezethető és élő jogként megjelenik és az országajánlásokban konkretizálódik.

Ugyanerre az időszakra, 1980-as évekre tehető egy példa értékű, a civil és közszféra összefogásán alapuló kezdeményezés is, amely a 2002-es publikálását követően, mint Duluth-modell vált ismertté, és alapja lett több európai, köztük osztrák közvetítéssel a magyar szabályozásnak is.

A Duluth-modell egy komplex rendszert hozott létre a családon belüli erőszak kezelésére és a legfőbb érdeme, hogy a családon belüli erőszakot közüggé tette. A rendszer kiindulópontja az a felismerés, hogy az erőszak elleni fellépést és a változást nem az erőszak áldozatától kell várni, hanem az az intézményrendszer feladata. Az állami és civil szervezetekből álló intézményrendszer célja megvédeni az áldozatot a további erőszaktól és megállítani az elkövetőt az erőszakos viselkedésében. Megfigyelés alapján megállapították az erőszak tipikus megnyilvánulási formáit és azt, hogy mindez az erőszak ismétlődéséhez és mélyüléséhez vezet. Kimutatták a férfi és női társadalmi szerepek különbözőségét és azt, hogy a férfi által a nő ellen elkövetett erőszakkal szemben a társadalom megengedőbb.⁹

---

⁸ CEDAW Egyezmény 18. cikk (az egyezményt az 1982. évi 10. tvr. hirdette ki)

⁹<http://www.theduluthmodel.org/about/faqs.html#gender> (2015.12.12.)

A Duluth-modell az alábbi 8 alapelvben foglalható össze:¹⁰

1. Biztosítani az áldozatnak mindazt, amire a biztonságához szüksége lehet (biztonságos lakhatást, jogi képviselést, anyagi támogatást).
2. Figyelembe venni az erőszak körülményeit. A fenti módon rekonstruálni az erőszak és felügyelet rendszerét.
3. Felvilágosítással, oktatással egyéb módon megváltoztatni a támadó viselkedését és az erőszak rendszerét.
4. Elkerülni, hogy az állami és civil szervezetek beavatkozása még nagyobb veszélybe sodorja az áldozatot.
5. Figyelembe venni, hogy a közösségi fellépés milyen kulturális közösségben történik.
6. Összehangolni a résztvevő civil és állami szervezetek munkáját.
7. A bántalmazott nőket is bevonni a rendszer felülvizsgálatába.
8. Tekintettel lenni a gyermek(ek) szükségleteire. A gyermeknek sokkal inkább szoros kapcsolatra van szüksége az erőszak elszennedőjével.

A családon belüli erőszak megelőzése szempontjából kiemelendő az ENSZ Közgyűlése által 1993. december 20-án New Yorkban elfogadott a nők elleni erőszak felszámolásáról szóló Nyilatkozat, mely a a nők elleni erőszakhoz sorolja a családon belüli tetteges, lelki és szexuális erőszakot. A családon belüli erőszakot közüggé teszi és a részes államok számára jogalkotási kötelezettséget ír elő a probléma kezelésére, valamint azért, hogy az erőszak e formája felmérhető, látható legyen statisztika készítésre hívja fel a tagállamokat. Az ENSZ Gazdasági és Szociális Tanácsa Emberi Jogi Bizottsága - a családon belüli erőszak kezelésére vonatkozóan 1996-ban - ún. „jogalkotási modellt” mutatott be.¹¹

Az Európa Tanács keretei között is számos dokumentum született a családon belüli erőszak elleni fellépés tárgyában. Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának 1985. évi 4. számú Ajánlása a „családon belüli erőszokról” címet viseli. Az Ajánlás kiemeli, hogy fel kell hívni a figyelmet a családon belüli erőszak nagyságrendjére, komolyságára és jellegzetességeire. Konkrét intézkedési javaslatokat is tartalmaz, melyet a 2000-es évek folyamán több ajánlás is követett konkrét ajánlásokkal a nőkkel

---

¹⁰ Lt. Scott Jenkins előadása az ELTE Állami és Jogtudományi Karán in. <http://www.nokert.hu/index.php/nk-elleni-erszak/parkapcsolati-erszak-csaladon-belueli-erszak/1474-2015-11-08-17-31-48> (2015.12.12.)

¹¹53/2009 (V.6) AB határozat III. 1.1

szembeni erőszak kezelésében a közsféra jogosítványait és eljárását érintően valamint a civil szféra bevonásának szükségességéről¹².

IV. A magyar szabályozás

IV/1. Távoltartás a büntetőeljárársban

Az II. pontban ismertetett előzményeket követően a távoltartás első hazai szabályozását a büntető eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény adta. A Be. novella a kényszerintézkedések rendszerét egészítette ki a terhelt szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozó kényszerintézkedéssel, a távoltartással. Az eredeti 2003. évi szándékkal szemben nem került tehát sor arra, hogy a törvényhozás büntető eljáráson kívül is kezelje a családon belüli erőszak eseteit. Távoltartásra csak a büntetőeljárás során és legfeljebb 10-30 nap közötti időtartamra adott lehetőséget a törvény.¹³ A távoltartás, mint kényszerintézkedés elrendelésének generális feltétele, hogy a szabadságvesztéssel büntetendő cselekmény elkövetése miatt büntetőeljárás indult és van a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy.¹⁴ Könnyen belátható, hogy a büntetendő cselekmény elkövetése, a nyomozás megkezdése és a gyanúsítás közlése vagy azzal egyenértékű egyéb intézkedés megtétele között hosszabb idő telik el, mely idő alatt a családon belüli erőszak áldozata, a bántalmazott személy védelmére nem áll rendelkezésére jogi eszköz. Ilyen esetekben a Duluth-modell szerint is azonnali beavatkozásra van szükség, amit a fenti, a büntetőeljárás törvényben írt jogintézmény nem tesz lehetővé.

A szabályozás hiányosságait a jogalkotó is belátta, megállapította, hogy a távoltartás szabályainak az elvetett tervezetthez képest lecsupaszított jogintézménye nem igazán felelt meg a gyakorlatban a hozzá fűzött várakozásoknak. Ennek oka több rétegű, de alapvetően abban a tényben rejlik, hogy a meghozott törvény nem alkalmas a családon belüli erőszak, mint rendkívül bonyolult és legtöbbször azonnali - ám nem feltétlenül büntetőjogi - beavatkozást igénylő vissza társadalmi jelenség megfelelő kezelésére.¹⁵ A jogalkotót e meggyőződésében erősítette a NANE Egyesület és a PATENT Egyesület, valamint a hozzájuk csatlakozó közel száz civil az igazságügyi és rendészeti miniszterhez címzett nyílt

---

¹²53/2009 (V.6) AB határozat III. 1.2

¹³A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény általános indokolása. A hatályos szabályozás szerint ez az időtartam 15-60 nap.

¹⁴Be. 138./A. § (2) bekezdés

¹⁵A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény általános indokolása

levelében foglaltak is, hiszen azt az új törvény általános indokolásában hosszan idézte.

IV/2. A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény (Hke. tv.)

A jogalkotó a jogintézményt az osztrák szabályozási modell alapulvételével alkotta meg, oly módon, hogy a büntetőjogon kívüli távoltartás jogintézménye mellett a hozzátartozók közötti erőszak megelőzését szolgáló intézményrendszert hozott létre és az érintett szervek részére jelzési kötelezettséget írt elő.

IV/2.1. A Hke.tv. hatóköre

A családon belüli erőszak elleni jogintézmények neuralgikus pontja annak a határvonalnak a megtalálása, ahol szükséges a külső, állami beavatkozás. A büntetőjogon kívüli távoltartás vonatkozásában a közügy határvonalát a Hke. tv. 1.§.-a a hozzátartozók közötti erőszak fogalmának meghatározásával húzza meg. A fogalmi elemei nem azonosak a büntetőjog vagy a polgári jog által használt fogalmakkal mind a hozzátartozók, mind az erőszak fogalma önálló meghatározást lelt.

A hatályos szabályozás szerint hozzátartozók közötti erőszaknak minősül a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított tevékenység vagy mulasztás, amely a bántalmazott méltóságát, az életét, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül veszélyezteteti, valamint az a tevékenység, mely a bántalmazott szexuális önrendelkezéshez való jogát súlyosan és közvetlenül veszélyezteteti.

A büntetőjogi szemlélettel azt mondhatjuk, hogy a Hke. tv. erőszak fogalma egy eredmény tényállás, melynek eredménye a minősített veszélyhelyzet, az elkövetési magatartása bármely, az eredmény előidézésére alkalmas akár aktív, akár passzív magatartás lehet. A fogalom kellően tág ahhoz, hogy a nők elleni, a családon belüli és a hozzátartozók között felmerülő erőszakos magatartások széles körére alkalmazható legyen. E tényállás alkalmasnak mutatkozik arra, hogy alkalmazható legyen a nőkkel szembeni erőszak típusok¹⁶ kezdeti kezelésére, így a lelki bántalmazás, a szóbeli erőszak, nemi erőszak

---

¹⁶Lásd: Monori Gábor: Esélyegyenlőség és feminista jog - a női jogok pragmatikus érvényesülése 47-49. oldal

és az egyéb fizikai erőszakkal szemben védelmet nyújthat.

Fontos utalni arra, hogy a Hke. tv. erőszak fogalmát a jogalkotó korábban szélesebb körben húzta meg, azonban az, a köztársasági elnök által kezdeményezett előzetes normakontroll során megbukott.

Az Alkotmánybíróság által felülvizsgált rendelkezés szerint a hozzátartozók közötti erőszaknak minősül a bántalmazó által a bántalmazott sérelmére megvalósított, a méltóságot, az életet, a szexuális önrendelkezéshez való jogot, továbbá a testi és lelki egészséget súlyosan és közvetlenül, vagy rendszeresen, ismétlődő jelleggel veszélyeztető tevékenység, vagy mulasztás.

Az alkotmánybíróság megállapította,¹⁷ hogy a távoltartás a bántalmazott élethez és emberi méltósághoz való jogát, a testi-lelki integritását védi oly módon, hogy a bántalmazó magánszféráját a helyváltoztatási és mozgási szabadságot érintően korlátozza. A lefolytatott szükségességi - arányossági teszt eredményeképpen megállapította, hogy az alapjog korlátozás szükségessége fennáll, ugyanakkor a korlátozás mértékét eltúlzottnak találta. A döntés indokolása szerint a vizsgált erőszak fogalom olyan esetekben is lehetővé teszi a távoltartás elrendelését, amikor az erőszak rendszeresen ismétlődő pl. méltóságot, lelki egészséget veszélyeztető tevékenység, anélkül, hogy az előidézett veszélyeztetés (vagy a mulasztás) közvetlen és súlyos lenne. E tág megfogalmazású fogalom az elérni kívánt célhoz nem igazodó alapjog-korlátozást eredményezhet.

Az erőszak fogalmával összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy a szexuális önrendelkezési jogot sértő mulasztás - a törvény célját tekintve - nem értelmezhető. Ezáltal sérti a jogbiztonságot, mert nem felel meg azon követelménynek, hogy a jogszabálynak értelmezhetőnek kell lennie és nem engedhet teret az önkényes jogértelmezésnek.

A Hke. tv. alkalmazásában hozzátartozónak kell tekinteni a Ptk.-ban meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt élettársat, a bejegyzett élettársat, a volt bejegyzett élettársat, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat.

Az Alkotmánybíróság által felülvizsgált rendelkezés szerint hozzátartozónak kell tekinteni a Ptk. 685. §-

---

¹⁷53/2009. (V.6.) AB határozat 4.1 pontja

a b) pontjában meghatározott közeli hozzátartozókat és hozzátartozókat, valamint a volt házastársat, a volt élettársat, a volt jegyest, a gondnokot, a gondnokoltat, a gyámot, a gyámoltat, továbbá együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személyt e kapcsolat fennállása alatt vagy után.

Az alkotmánybíróság megállapította¹⁸, hogy önmagában az a körülmény, hogy a törvény a családon túl is kiterjeszti a hozzátartozó fogalmát nem vezet alkotmányellenességhez. Ezzel szemben a hozzátartozók fogalmának az együttélés nélkül bensőséges kapcsolatban álló személyekre való kiterjesztése az ingatlant közösen használó személyekre is olyan mértékben kiterjeszti a távoltartás alkalmazhatóságát, amely a törvény céljára figyelemmel aránytalan korlátozáshoz vezethet. A távoltartásnak a múltbéli kapcsolat alapján való alkalmazhatósága a jogintézményt korlátlaná teszi és a törvényben meghatározott eljárási határidőkre figyelemmel a jogalkalmazókat megoldhatatlan feladat elé állítja, így a visszaélésszerű joggyakorlás lehetőségét teremti meg. Visszaélésszerű joggyakorlás lehetőségét látta abban is, hogy a tágon meghatározott hozzátartozói kör abban az esetben is kezdeményezheti a távoltartást, ha nem ő a bántalmazott, ezáltal a bensőséges kapcsolatban álló személy folyamatos eljárás-kezdeményezési joggal rendelkezik, indokolatlanul.

E vonatkozásban utalni kell a már hivatkozott előzetes normakontroll során hozott alkotmánybírósági határozatra valamint a 2013. évi CCLII. törvény (Mód.tv.) 2014. március hó 15. napjával hatályba lépő változásokra.

A Mód.tv. a jogalkalmazói tapasztalatokra figyelemmel a Hke. tv. szerinti hozzátartozók körét kiterjesztette a volt élettársakra is. A volt élettársak esetében a törvény alkalmazására szűk körben volt lehetőség, kizárólag akkor, amikor a volt élettársak közös gyermekkel rendelkeztek és a volt élettársa bántalmazó magatartása a gyermek érdekét is veszélyeztette, ebben az esetben a gyermek képviselőjében fellépő szülő alappal kezdeményezhette a távoltartás elrendelését. Minden más esetben, amikor a volt élettársaknak nem volt közös gyermeke, a Hke.tv. alkalmazására lehetőség nem volt.

---

¹⁸53/2009. (V.6.) AB határozat 4.2. pontja

IV/2.2. Az ideiglenes megelőző távoltartás

A Hke.tv. a büntetőjogon kívüli távoltartás két formáját hozta létre, az ideiglenes megelőző távoltartás a rendőrség, a megelőző távoltartás a járásbíróság hatáskörébe tartozik.

Akivel szemben távoltartást rendeltek el köteles magát távol tartani a bántalmazottól, a bántalmazott életvitelszerű tartózkodási helyétől szolgáló ingatlantól, a határozatban megjelölt más személytől és köteles tartózkodni attól, hogy a bántalmazottal közvetlenül vagy közvetve kapcsolatba lépjen¹⁹. A távoltartás hatálya alatt a bántalmazó szülő szülői felügyeleti, valamint kapcsolattartási joga szünetel, ha a gyermek vagy a gyermekkel közös háztartásban élő hozzátartozó sérelmére követett cselekmény miatt rendelték el²⁰.

A bántalmazó ingatlan elhagyási kötelezettsége nem korlát nélküli, annak törvényi korlátja,²¹ hogy az ingatlan elhagyására csak abban az esetben köteles, ha a bántalmazott az ingatlan használatára - a szívességi lakáshasználaton kívüli - jogcímmel rendelkezik vagy ott a bántalmazóval közös gyermekét neveli. Nem köteles tehát az ingatlan elhagyására, ha azt a bántalmazott szívességi lakáshasználóként használja, kivéve, ha ezzel a közös gyermek érdeke ellentétes. E körben a bizonyítási kötelezettség a bántalmazót terheli. A korlátozással a visszaélészerű joggyakorlás megfelelően korlátozható, ugyanakkor a gyermek érdekének védelme is biztosított.

A bántalmazó lakhatását a jogintézmény nem rendezi. Azon túl, hogy a jogalkalmazó kötelezettségévé teszi a környéken éjszakai szállást nyújtó intézményekről való tájékoztatást²² egyéb segítséget nem nyújt. Ha intézményesen nem biztosított az arra rászoruló bántalmazó átmeneti lakhatása az könnyen kriminalizáló hatású lehet.²³

A bántalmazottak részére rendelkezésre áll egy éjjel nappal hívható segélyvonal,²⁴ valamint a krízisközpont igénybevételének lehetősége.²⁵

---

¹⁹Hke.tv. 5. (2) bekezdés

²⁰A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 4:186. § (1) bekezdés i) pont és 4:178. § (3) bekezdés

²¹Hke.tv.5.§ (3) bekezdés

²²Hke. tv. 5.§ (6) bekezdés

²³Chronowski-Drinóczi Kocsis Zeller VÁLOGATOTT ALAPJOGI ESETEK II. - PTE-ÁJK 2010. 19-33.

²⁴ országos kríziskezelő és információs telefonszolgálat - 06/80-20-55-20

²⁵A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény. 51. § (5) bekezdés és 135. § (4) bekezdés c) pont

Az ideiglenes megelőző távoltartást a rendőrség a Ket. és a Hke. tv. szabályai alapján hivatalból vagy kérelemre rendeli el. Kérelmet terjeszthet elő a bántalmazott és annak Ptk. szerinti közeli hozzátartozója és hozzátartozója, bejegyzett élettársa, külön gyermekvédelmi, szociális munkakörben dolgozók, valamint a gyermekvédelmi-, szociális rendszer és közoktatás intézményei. A kérelmezői kör szélesre tárása lehetőséget biztosít a bántalmazott társadalom általi védelmére, ugyanakkor különös körülményt igényel ezektől a személyektől annak megítélése, hogy élnek e kezdeményezési jogukkal, elkerülendő, hogy beavatkozásukkal nagyobb bajba sodorják az áldozatot.²⁶

A rendőrség az eset összes körülményei alapján, elsősorban az általa észlelteket alapján²⁷ legfeljebb 72 óra időtartamra rendeli el az ideiglenes megelőző távoltartást.²⁸ A határozat ellen fellebbezésnek helye nincs, az azonnal végrehajtható. A határozat felülvizsgálatát lehet kérni²⁹ a közigazgatási és munkaügyi bíróságtól, ugyanakkor a határozat meghozatalával a rendőrség a határozata egy példányát köteles megküldeni az illetékes járásbíróság részére, mellyel a megelőző távoltartás elrendelését kezdeményezi.³⁰

IV/2.3. A megelőző távoltartás

A megelőző távoltartásról való döntés járásbírósági hatáskör, arra a bántalmazott életvitelszerű lakóhelye szerinti járásbíróság illetékes.³¹ Az eljárást a fentiek szerint az ideiglenes megelőző távoltartás elrendelése esetén a rendőrség hivatalból kezdeményezi, egyebekben a bántalmazott és annak Ptk. szerinti közeli hozzátartozója és hozzátartozója, bejegyzett élettársa kérelmére indul.

Az eljárásnak több speciális szabálya van, amely egyrészt az eljárás gyorsítását, másrészt a bántalmazott védelmét szolgálják.

A bántalmazott érdekeit védő szabály, hogy a bíróság a személyes meghallgatás során részben vagy

---

²⁶vö. Duluth-modell hivatkozott alapelvei

²⁷Az ideiglenes megelőző távoltartó határozat meghozatalának részletes szabályairól szóló 52/2009. (IX.30.) IRM rendelet 1. § (2) bekezdése részletezi az intézkedő rendőr által a határozat meghozatalát megelőzően vizsgálandó körülményeket.

²⁸Hke. tv. 6. § (3)-(4) bekezdések

²⁹Hke. tv. 10. §

³⁰Hke. tv. 7.§ (2) bekezdés

³¹Hke. tv. 13. § (3) bekezdés

egészben mellőzhető a felek egymás jelenlétében való meghallgatását, indokolt esetben azt is biztosítja, hogy a felek a bíróság épületében egymással személyesen ne találkozzanak.³² Szintén garanciális szabály, hogy az ügyben kizárólag bíró járhat el, a nemperes eljárásokban széles körben önálló hatáskörrel rendelkező bírósági titkár nem.

Az eljárás gyorsítását szolgálja, hogy a bíróság az eljárást hivatalból indult eljárás esetén 3 napon, kérelemre indult eljárás esetén 3 munkanapon belül köteles lefolytatni. Hiánypótlásra csak kérelemre indult eljárásban, kizárólag rendkívül indokolt esetben van lehetőség, ilyenkor a 3 munkanapos határidő értelemszerűen a hiánypótlás teljesítésétől számítandó. A szűk eljárási határidők betartását szolgálja az a lehetőség, hogy a bíróság a felek idézése végett a rendőrséget is megkeresheti. Az idézés kézbesítése szabályszerű, ha a meghallgatásról a fél igazolhatóan értesült. Szintén az eljárást gyorsító speciális szabályok körébe sorolható, hogy a kérelemre indult eljárásnak nem akadályozza az, ha a meghallgatáson a bántalmazott, szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg.³³

A bíróság megelőző távoltartást elrendelő végzése a Hke. tv. 16. § (2a) bekezdése alapján előzetesen végrehajtható. Az előzetes végrehajthatóság Mód.tv. folytán való kimondását megelőzően jogbizonytalanságot vetett fel az előzetes végrehajthatóság kérdése, figyelemmel arra, hogy azt sem a Hke.tv., sem a Pp. nem mondta ki, noha a jogintézmény célja azt egyértelműen megkövetelte.

A bíróság a megelőző távoltartást legfeljebb 60 napra³⁴ rendelheti el, visszamenőleges elrendelésnek nincs helye.³⁵

A nem büntetőjogi távoltartás a határidő lejártával vagy a Be. szerinti távoltartás elrendelésével szűnik meg. Ismételt elrendelésére abban az esetben van lehetőség, ha a bántalmazó nem áll büntetőjogi eltiltás hatálya alatt és az elrendelés feltételei ismételten megvalósulnak.³⁶

---

³²Hke. tv. 13. § (7) bekezdés

³³Hke. tv. 15. §

³⁴Hke. tv. 16. § (2) bekezdés

³⁵BH2011. 311.

³⁶Hke. tv. 5. § (5) bekezdés

IV/3. Visszaélés a távoltartással

Aki a Hke. tv. szerinti távoltartó határozat rendelkezéseit megszegi szabálysértést³⁷ követ el, szabálysértési elzárással is sújtható.

A nem büntetőjogi távoltartás szabályaival való visszaélés elleni fellépést szolgálja a megelőző távoltartás alaptalan kezdeményezése szabálysértés.³⁸ Ugyanakkor a hamis állítás jellegétől függően, amennyiben szabálysértés vagy bűncselekmény elkövetésének alapjául szolgáló tényállítást tesz hamis vád büntettét is megvalósíthatja a rosszhiszemű, „bántalmazottként” feltűnni kívánó bejelentő.

Amennyiben távoltartás jogellenes kezdeményezése vonatkozásában a „bántalmazott” szabálysértési vagy büntetőjogi felelőssége megállapítást nyer a bántalmazó a polgári jog általános szabályai szerint igényelheti a bántalmazottól mindazon vagyoni és nem vagyoni kára megtérítését, amely a távoltartás elrendelésével érte. Amennyiben a kérelmező magatartása nem alapoz meg büntetőjogi vagy szabálysértési felelősséget a megelőző távoltartás elrendelése iránti kérelem megalapozatlansága önmagában nem vezethet a kérelmező polgári jogi felelőssége megállapításához. Az élethez és az emberi méltósághoz való jog és a petíciós jog alapján, mindenkinek alkotmányos joga, hogy az őt ért sérelem esetén az illetékes állami szervhez forduljon, ekként a kérelem előterjesztésére irányuló magatartás jogszerű és kártérítési felelősség alapjául nem szolgálhat.³⁹

V. Összegzés

A fentiek során bemutatásra került, büntetőjogi és polgári jogi lábakon álló távoltartási intézményrendszer a magyar jog szerves részévé vált. Alkalmazott, elfogadott jogintézmény, mely már nem tekinthető idegen testnek. A tapasztalatok alapján tovább csiszolt szabályok hatékony és gyors fellépést tesznek lehetővé a családi abúzusok esetén, melyek áldozatai jelentős számban a nők. A távoltartási és a családvédelmi intézményrendszer hatékonyságán és a beavatkozás mellett nyújtott szociális támogatások körén természetesen több ponton is lehetne javítani, ezáltal megvalósítani egy még komplexebb jogintézményt és ezáltal jobban közelíteni az osztrák modellhez. Ugyanakkor az első

---

³⁷ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 168. §

³⁸ 2012. évi II. törvény 181. §

³⁹ FIT-H-PJ-2013-275. Bírósági határozat

és talán legfontosabb lépést megtette a jogintézmény, elvitathatatlan érdeme, hogy alkalmazásával a társadalom értékítélete változott, a nőkkal szembeni erőszak mára a magyar társadalomban is közügy lett, mint ahogyan azt, a Duluth-modell vagy az ENSZ Nyilatkozat célként fogalmazta meg.

Felhasznált irodalom jegyzéke

Monori Gábor: Esélyegyenlőség és feminista jog - a női jogok pragmatikus érvényesülése

<http://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/monori-gabor/monori-gabor-vedes-ertekezes.pdf>

(2015.12.12.)

Kemény Gábor: Családon belüli erőszak prevenciója és büntetése a magyar jogrendszerben in.:

Emlékkönyv Irk Albert egyetemi tanár születésének 120. évfordulójára. Pécs, 2004.

Pesti Brigitta: A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról, alkalmazásának

gyakorlati problémáiról jesz.ajk.elte.hu/pesti54.pdf

Chronowski Nóra Drinóczi Tímea Kocsis Miklós Zeller Judit VÁLOGATOTT ALAPJOGI ESETEK II. - PTE-ÁJK
2010.

Tamási Erzsébet - Bolyky Orsolya - A távoltartás gyakorlati alkalmazásának körülményei, Iustum

Aequum Salutare X. 2014.4.

Lt. Scott Jenkins előadása az ELTE Állami és Jogtudományi Karán

<http://www.nokert.hu/index.php/nk-elleni-erszak/parkapcsolati-erszak-csaladon-belueli-erszak/1474-2015-11-08-17-31-48> (2015.12.12.)

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

A hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény

A büntető eljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012.
évi II. törvény

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

45/2003. (IV. 16.) OGY határozat

115/2003. (X. 28.) OGY határozat